

Protokół kontroli kompleksowej przeprowadzonej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie

Jednostka kontrolowana:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie

ul. Ignacego Daszyńskiego 26

72-320 Trzebiatów

e-mail: ops@trzebiatow.pl

Kontrolujący:

1. Monika Wilczyńska – inspektor wojewódzki - osoba kierująca zespołem,
 2. Katarzyna Królikowska – inspektor wojewódzki,
- na podstawie upoważnienia Wojewody Zachodniopomorskiego nr 58/2024 z dnia 4 listopada 2024 r.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2285 ze zm.).

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie oraz Burmistrz Trzebiatowa zostali powiadomieni o terminie przeprowadzenia kontroli.

W dniu 6 grudnia 2024 r. kontrolujący złożyli oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie ich z udziału w kontroli.

Termin i miejsce kontroli:

Kontrolę przeprowadzono w dniach 9-12 grudnia 2024 r. w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie.

Przedmiot kontroli:

Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące sposobu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej za okres od 1 stycznia 2023 r. do dnia zakończenia kontroli oraz sposób realizacji zalecenia pokontrolnego, wydanego po przeprowadzonej kontroli w dniach 17-18 grudnia 2018 r.

Zakres kontroli obejmował:

1. strukturę organizacyjną ośrodka pomocy społecznej;
2. stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych;
3. ogólne założenia polityki społecznej;
4. tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej (świadczenia pieniężne), w tym:
 - prawidłowość kwalifikowania do poszczególnych rodzajów świadczeń,
 - sposób przygotowania dokumentacji stanowiącej podstawę do przyznania świadczeń,
 - terminowość wydawania decyzji administracyjnych i wypłacania świadczeń.
5. sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne);
6. sposób organizowania pomocy w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”.
(akta kontroli str. 1-17)

Ilekczo w niniejszym protokole użyto następujących skrótów, oznaczają one:

1. „Ośrodek” lub „OPS” – Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie;
2. „Gmina” – Gmina Trzebiatów,
3. „ustawa o pomocy społecznej”, „ustawa” lub „u.p.s.” - ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.);
4. „rozporządzenie w sprawie wywiadu środowiskowego” - rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893 ze zm.);
5. „Kodeks postępowania administracyjnego” lub „k.p.a.” – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.);
6. „Program dożywiania” lub „Program” - uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007 ze zm.) oraz uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 (M.P. z 2023 r. poz. 881);
7. „rozporządzenie w sprawie wzoru kontraktu socjalnego” – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. z 2010 r. Nr 218 poz. 1439);

8. „ustawa o samorządzie gminnym” lub „u.s.g.” - ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.);
9. „PUP” – Powiatowy Urząd Pracy;
10. „DPS” – dom pomocy społecznej;
11. „Sprawozdanie resortowe MRiPS-03-R – sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I - XII 2023 r.;
12. „Sprawozdanie resortowe MRiPS-03-P” – sprawozdanie półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach za I - VI 2024 r.

Kontrola została przeprowadzona w oparciu o Program kontroli kompleksowej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie. Ustaleń zawartych w protokole dokonano na podstawie analizy przedłożonych dokumentów oraz informacji udzielonych przez Kierownika Ośrodka.

Ustalenia kontroli

I. Organizacja ośrodka pomocy społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie został utworzony na podstawie uchwały Nr XI/77/90 Rady Narodowej Miasta i Gminy w Trzebiatowie z dnia 28 marca 1990 r. w sprawie powołania Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie.

W kontrolowanym okresie Ośrodek posiadał aktualny statut, uwzględniający realizację zadań z pomocy społecznej, przyjęty zarządzeniem Nr 65/2009 Burmistrza Trzebiatowa z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie nadania Statutu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Trzebiatowie.

Zgodnie z dokumentem, podstawowymi celami działalności Ośrodka są:

1. umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia,
2. zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka,
3. w miarę możliwości doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Statut był dwukrotnie zmieniany, tj.

- zarządzeniem Nr 65/2011 Burmistrza Trzebiatowa z dnia 21 lipca 2011 r. w sprawie zmian w Statucie Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie,
- zarządzeniem Nr 139/2016 Burmistrza Trzebiatowa z dnia 26 lutego 2016 r. w sprawie zmian w Statucie Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie.

Modyfikacje podyktowane były zmianą przepisów prawa oraz poszerzającym się katalogiem zadań Ośrodka.

Jednostka posiadała Regulamin Organizacyjny przyjęty zarządzeniem Nr 24/2021 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie z dnia 31 grudnia 2021 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, zmieniony w okresie podlegającym kontroli zarządzeniem Nr 15/2024 z dnia 26 listopada 2024. Dokument uwzględniał realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

W kontrolowanym okresie siedziba Ośrodka mieściła się w Trzebiatowie przy ul. Ignacego Daszyńskiego 26. Do budynku prowadziły dwa wejścia, z których jedno wyposażone było w podjazd. Pracownicy socjalni przyjmowali klientów w godzinach pracy Ośrodka, tj. od 7:30 do 15:30, w zajmowanych przez siebie pokojach na piętrze budynku. W przypadku obsługi klienta niepełnosprawnego, będącego w kryzysie lub tzw. trudnego klienta wykorzystywano dodatkowe pomieszczenie, usytuowane na parterze budynku, do którego dostęp pozbawiony był barier architektonicznych.

Pracownicy socjalni posiadali aktualne legitymacje służbowe, wydane na obowiązującym blankiecie, zgodnie z załącznikiem nr 4 do rozporządzenia w sprawie wywiadu środowiskowego. Po terenie Gminy pracownicy socjalni poruszali się samochodem służbowym.

Pracownicy socjalni posiadali upoważnienia do przetwarzania danych osobowych. W aktach osobowych znajdowały się pisemne zobowiązania pracowników socjalnych do zachowaniu w tajemnicy przetwarzanych danych osobowych oraz sposobu ich zabezpieczenia.

Świadczenia z pomocy społecznej wypłacano w kasie Bałtyckiego Banku Spółdzielczego w Darłowie Oddział w Trzebiatowie, jak również przelewem na konto bankowe klientów lub przekazem pocztowym.

Ustalono, że korespondencja wpływająca do Ośrodka była rejestrowana w dzienniku korespondencji. Dokumentację świadczeniobiorców przechowywano w szafach zamykanych na klucz. Ośrodek był wyposażony w sprzęt biurowy oraz komputerowy i pracował z zastosowaniem systemu informatycznego Pomost Standard.

Dokumentację prowadzono zgodnie z instrukcją kancelaryjną oraz jednolitym rzeczowym wykazem akt (JRWA), uzgodnionymi z Archiwum Państwowym. Regulacje w tym zakresie zostały przyjęte zarządzeniem Nr 9/05 p.o. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji kancelaryjnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie oraz zarządzeniem Nr 15/2023 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie z dnia 16 października 2023 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji o organizacji i zakresie działania składnicy akt.

W związku z obsługą nowych świadczeń ww. dokumenty podlegały wielokrotnym modyfikacjom, wobec czego poinformowano Kierownika, o zasadności ich ujednolicenia, tak aby regulacje w nich zawarte były przejrzyste w trakcie używania.

W okresie od dnia 1 stycznia 2023 r. do dnia przeprowadzenia kontroli do Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie wpłynęły dwie skargi na pracownika socjalnego, z których jedną uznano za zasadną, a druga za bezzasadną. Skargi zarejestrowane były w prowadzonym w Ośrodku rejestrze skarg i wniosków.

Informacje o działalności Ośrodka i dostępnych formach pomocy przekazywane były mieszkańcom na tablicach informacyjnych, umieszczonych wewnątrz budynku, jak również za pośrednictwem strony internetowej <https://trzebiatow.naszops.pl>.

Począwszy od dnia 1 czerwca 2018 r. do dnia zakończenia kontroli na stanowisku Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie zatrudniona była Pani Iwona Frączek.

W kontrolowanym okresie, określone w art. 110 ust. 7 ustawy o pomocy społecznej, upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, posiadał Kierownik OPS, na podstawie zarządzenia Nr 63/2011 Burmistrza Trzebiatowa z dnia 26 lipca 2011 r.

Natomiast, określone w art. 110 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej, upoważnienie do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, posiadał Zastępca Kierownika, na podstawie zarządzenia Nr 98/2024 Burmistrza Trzebiatowa z dnia 9 grudnia 2024 r.

Nie wniesiono uwag do kontrolowanego obszaru.

(akta kontroli str. 18-22)

II. Stan zatrudnienia i kwalifikacje osób zatrudnionych

W dniu rozpoczęcia kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie zatrudnionych było 33 pracowników, w tym 7 pracowników socjalnych. Podczas czynności kontrolnych dokonano analizy akt osobowych Kierownika Ośrodka oraz pracowników socjalnych, pod względem zgodności ich zatrudnienia z kwalifikacjami, wymaganymi na zajmowanych przez nich stanowiskach.

Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać, co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą Pani Iwona Frączek, pełniąca funkcję Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, spełniała kryteria określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Wymagania kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 ust. 1 oraz art. 156 ustawy o pomocy społecznej. W trakcie kontroli stwierdzono, że zatrudnieni w Ośrodku pracownicy socjalni spełniali wymagane przepisami kwalifikacje.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu

pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Brzmienie art. 110 ust. 11 dopuszcza dwa sposoby ustalenia liczby pracowników socjalnych - w odniesieniu do liczby mieszkańców lub w odniesieniu do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną. Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie ustalał liczbę pracowników socjalnych w odniesieniu do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną, która na dzień 12 grudnia 2024 r. wynosiła 155.

(akta kontroli str. 29).

W myśl art. 110 ust. 12 u.p.s. ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych. Na dzień kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie zatrudnionych było 7 pracowników socjalnych, w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wobec powyższego, stan zatrudnienia pracowników socjalnych Ośrodka był zgodny z art. 110 ust. 11 i ust. 12 ustawy.

W okresie objętym kontrolą wszyscy pracownicy socjalni skorzystali ze szkoleń i warsztatów z zakresu superwizji pracy socjalnej, określonej w art. 121a ustawy o pomocy społecznej oraz wzięli udział w szkoleniach podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, określonego w art. 121 ust. 2c ustawy.

Pracownikom socjalnym, realizującym pracę socjalną w środowisku, przyznany był dodatek do wynagrodzenia zasadniczego, zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej. Dodatku nie wliczano do wysokości wynagrodzenia zasadniczego osób zatrudnionych na stanowisku pracownika socjalnego.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej przy wykonywaniu zadań pracownik socjalny jest obowiązany, m. in. podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w ww. szkoleniach. W kontrolowanym okresie pracownicy socjalni brali udział w 16 szkoleniach, w tym m.in. z zakresu ustawy o pomocy społecznej.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w badanym obszarze.

(akta kontroli str. 23-30)

III. Ogólne założenia polityki społecznej

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Na dzień przeprowadzenia kontroli Gmina Trzebiatów posiadała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, wprowadzoną uchwałą Nr XXVII/204/20 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Trzebiatów na lata 2021-2030.

Zgodnie z art. 16b ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, obowiązującym w okresie poddanym kontroli, strategia zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

W strategii przyjętej strategii wyodrębniono 4 cele strategiczne:

1. redukcja problemu uzależnień w Gminie Trzebiatów,
2. przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zjawisku wykluczenia społecznego,
3. wspieranie rodzin i dzieci w Gminie Trzebiatów,
4. wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w Gminie Trzebiatów.

Do każdego celu strategicznego zostały sformułowane cele szczegółowe oraz kierunki działań. Ponadto, określono realizatorów Strategii, źródła finansowania, wskaźniki osiągnięcia celów oraz koordynatora Strategii – OPS w Trzebiatowie.

Jednakże, dokument strategiczny nie posiadał wszystkich obligatoryjnych elementów, wskazanych w art. 16b ustawy o pomocy społecznej, tj. ram finansowych Strategii oraz prognozy zmian w zakresie objętym Strategią. Wobec powyższego, poinformowano Kierownika o konieczności uzupełnienia Strategii o brakujące elementy.

Monitoring Strategii prowadzony był w formie sprawozdań. W trakcie kontroli przedstawiono sprawozdania z realizacji celów oraz kierunków działań Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Sprawozdanie za 2022 r. sporządzono i przedłożono Burmistrzowi oraz Radzie Miejskiej w Trzebiatowie w dniu 21 marca 2023 r., natomiast sprawozdanie za 2023 r. w dniu 8 maja 2024 r. Oba dokumenty zawierały opis podejmowanych czynności i wskaźniki jakościowe oraz ilościowe, a ponadto określały kierunki dalszych działań.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 31-32)

Ocena zasobów pomocy społecznej

Zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy o pomocy społecznej gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zgodnie z art. 16a ust. 4 ustawy organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia, co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę zasobów pomocy społecznej. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.

W myśl powyższych przepisów została opracowana Ocena Zasobów Pomocy Społecznej odpowiednio - za 2022 r. i przedłożona Radzie Miejskiej w Trzebiatowie w dniu 20 kwietnia 2023 r., oraz za rok 2023 - przedłożona Radzie Miejskiej w dniu 23 kwietnia 2024 r. Terminy ustawowe zostały zachowane. W obu dokumentach

sformułowano wnioski końcowe, będące podstawą do planowania budżetu na następny rok.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 32)

Sprawozdawczość z działalności Ośrodka

Zgodnie z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej kierownik ośrodka pomocy społecznej składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej. W toku czynności kontrolnych ustalono, że Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie opracował sprawozdanie ze swojej działalności wraz z potrzebami w zakresie pomocy społecznej i przedstawił je Radzie Miejskiej w Trzebiatowie odpowiednio - za 2022 r. w dniu 9 sierpnia 2023 r., a za 2023 r. w dniu 7 marca 2024 r.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 10 do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej należy zapewnienie utrzymania oraz rozwoju systemu teleinformatycznego, a także sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Zespół kontrolujący ustalił, że sprawozdania resortowe MRiPS-03-R i MRiPS-03-P były przekazywane Wojewodzie Zachodniopomorskiemu za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej w terminach określonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 32-34)

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie zapewnienia tymczasowego schronienia

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, Gmina zapewniała pomoc w formie schronienia tymczasowego na podstawie:

1. umowy nr OPS.25.8.2024.WZ zawartej w dniu 7 sierpnia 2024 r. na czas od 7 sierpnia 2024 r. do 31 sierpnia 2024 r. z Kołem Kaliskim Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta w Kaliszu – schronisko dla osób bezdomnych;

2. umowy nr OPS.51.99.2024.AŚ zawartej w dniu 16 września 2024 r. na czas od 16 września 2024 r. do 31 października 2024 r. z Kołem Kaliskim Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta w Kaliszu – schronisko dla osób bezdomnych;
3. umowy nr OPS.252.5.2024.WZ zawartej w dniu 25 listopada 2024 r. na okres od 25 listopada 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. ze Stowarzyszeniem „Z sercem na dłoni” w Bydgoszczy – schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W strukturze Ośrodka działała również Noclegownia dla Osób Bezdomnych przy ul. Strumykowej 1a w Trzebiatowie. Na dzień kontroli Gmina nie zapewniała jednak miejsc tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych oraz w ogrzewalni, co stanowi naruszenie art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy.

Udzielanie schronienia, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Zgodnie z art. 48a ust. 1 i ust. 4 ustawy, udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w ogrzewalni. Biorąc pod uwagę zamknięty katalog form, poprzez które gmina udziela schronienia oraz ich wzajemne uzupełnianie się, każda gmina powinna realizować ww. zadanie własne poprzez zapewnienie miejsc w każdej ze wskazanych form.

Po zakończeniu kontroli, do Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wpłynęły dokumenty w zakresie zapewnienia mieszkańcom Gminy miejsc tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, tj.:

- kopia umowy nr OPS.252.1.2025.WŻ zawartej w dniu 13 stycznia 2025 r. na czas od 2 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. ze Stowarzyszeniem MONAR MARKOT w Łagiewnikach, na zapewnienie miejsca w schronisku dla osób bezdomnych (dla mężczyzn);
- kopia umowy nr OPS.252.2.2025.WŻ zawartej w dniu 1 marca 2025 r. na czas od 1 marca 2025 r. do 31 grudnia 2025 r. ze Stowarzyszeniem Jesień w Nowym Jasińcu,

na zapewnienie miejsca w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

Kierownik Ośrodka poinformowała również, że Gmina Trzebiatów nadal prowadzi Noclegownię dla Osób Bezdomnych przy ul. Strumykowej 1a w Trzebiatowie, zapewniającą 15 miejsc noclegowych.

Wobec powyższego, stwierdzić należy, że podjęto działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom Gminy schronienia w przewidzianych ustawą formach. Nie mniej jednak, nadal nie zapewniano miejsc tymczasowego schronienia w ogrzewalni. (akta kontroli str. 316-326)

W kontrolowanym okresie obowiązywała uchwała Nr XIV/105/2019 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 30 października 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za świadczenie w formie udzielenia schronienia przez przyznanie tymczasowego miejsca w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku z usługami opiekuńczymi. Kontrola wykazała, że badana uchwała była niezgodna z art. 97 ust. 1a ustawy o pomocy społecznej. Z zapisów uchwały wynikało, że osoby o dochodach niższych od kryterium dochodowego nie ponoszą odpłatności za schronienie. Natomiast, zgodnie z art. 97 ust. 1a ustawy o pomocy społecznej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego, opłata nie może być wyższa niż 30% dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie osoby skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych, a w przypadku schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, opłata nie może być wyższa niż 50% tego dochodu. W przywołanym przepisie, jest wprost wskazane, że nie znajduje w tym przypadku zastosowania przepis stanowiący, że osoby nie ponoszą opłat, jeżeli ich dochód nie przekracza kwoty kryterium dochodowego. Wobec powyższego, poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności zmiany przez Radę Miejską w Trzebiatowie ww. uchwały, tak aby zapisy w niej zawarte były zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

Zgodnie z art. 48a ust. 11b i ust. 11c ustawy o pomocy społecznej zgłoszenia do rejestru dokonuje gmina:

1. prowadząca placówkę;
2. zlecająca na podstawie art. 25 ust. 1 zadanie prowadzenia placówki;
3. która zawarła umowę z podmiotem niepublicznym na zakup usługi udzielenia tymczasowego schronienia w odpowiedniej formie, w placówce prowadzonej przez podmiot niepubliczny.

Zgodnie z art. 48a ust. 11c gmina zgłasza wojewodzie wszelkie zmiany danych objętych rejestrem w terminie 14 dni od dnia ich powstania. Ustalono, że zgłoszenia do ww. rejestru dokonane były ustawowym terminie.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 34-35, 40-41)

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie zapewnienia wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi

W kontrolowanym okresie w Gminie Trzebiatów nie funkcjonowały ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ośrodek świadczył natomiast pomoc w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Dodatkowo, przyznawano pomoc finansową w związku z wydatkami na pokrycie kosztów dojazdu i pobytu na Oddziale Dziennym Psychiatrycznym Rehabilitacyjnym Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gryficach.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 35)

Sposób zabezpieczania potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie poradnictwa specjalistycznego na rzecz lokalnej społeczności

W okresie kontrolnym Gmina Trzebiatów zabezpieczała potrzeby mieszkańców w zakresie poradnictwa specjalistycznego na rzecz społeczności lokalnej. W siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie działał Punkt Informacyjno-Konsultacyjny i Specjalistyczny Punkt dla Osób Doznających Przemocy. Oferowano następujące formy wsparcia:

- konsultacje prawne – w poniedziałki w godzinach 15:30-18:30;
- poradnictwo rodzinne – w poniedziałki w godzinach 16:00-20:00;

- poradnictwo dla osób doznających przemocy – we wtorki w godzinach 14:00-17:00;
- grupy wsparcia dla osób doznających przemocy – we wtorki w godzinach 17:00-18:30;
- konsultacje psychologiczne – w środy w godzinach 15:30-18:30;
- konsultacje terapeutyczne do spraw uzależnień – w czwartki w godzinach 16:00-18:00 lub 16:00-19:00 oraz w piątki w godzinach 15:00-19:00;
- program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc – w czwartki w godzinach 14:00-18:00.

Oprócz tego, w czwartki w godzinach 15:30-17:30 prowadzono warsztaty socjoterapeutyczne dla dzieci, a w pierwszy czwartek miesiąca, w godzinach 15:00-16:00 dyżur pełnił Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Z przekazanych informacji wynika, że z poradnictwa specjalistycznego w 2023 r. skorzystały 273 rodziny, a w pierwszym półroczu 2024 r. 143 rodziny.

Informacje o dostępnych formach wsparcia rozpowszechniane były za pośrednictwem strony internetowej OPS, na tablicy ogłoszeń oraz bezpośrednio przez pracowników socjalnych.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 36-37)

Sposób realizacji przez Gminę zadania z zakresu prowadzenia mieszkań treningowych lub wspomaganych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych. Na dzień kontroli Gmina Trzebiatów nie prowadziła mieszkań treningowych i wspomaganych. Kierownik Ośrodka poinformowała, że Ośrodek prowadził w tym przedmiocie rozmowy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, jednak nie przyniosły one rezultatów.

Obligatoryjny charakter tego zadania wymaga od gminy w szczególności zbadania potrzeb w zakresie prowadzenia miejsc w mieszkaniach treningowych lub wspomaganych oraz podjęcia niezbędnych działań w tym kierunku i uregulowania

sposobu postępowania w przypadku konieczności zapewnienia takiego miejsca, np. poprzez opracowanie procedury postępowania w przypadku wystąpienia konieczności zapewnienia miejsc w ww. mieszkaniach. Podkreślić należy, że każdy organ administracji publicznej jest zobowiązany do wykonywania zadań, jakie spoczywają na nim z mocy ustawy. Wyjątkowo, w przypadku, gdy zostanie ustalone, że brak jest potrzeby realizacji danego zadania, może nie być ono realizowane. W zakresie pomocy społecznej, ocena czy zadanie wymaga realizacji, jest dokonywana, m. in. w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Ustalono, że dokument strategiczny przyjęty dla Gminy Trzebiatów nie zawierał diagnozy dotyczącej prowadzenia mieszkań treningowych lub wspomaganych. Jednakże, potrzeby w tym zakresie zostały ujęte we wnioskach końcowych Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 r. i 2023 r. Z informacji uzyskanych od Kierownika Ośrodka wynika ponadto, że w planowanym budżecie Gminy uwzględniono potrzebę zabezpieczenia środków finansowych na pokrycie kosztów zapewnienia miejsca w mieszkaniu wspomagany.

Jednocześnie, po zakończeniu kontroli, do Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wpłynęły dokumenty, potwierdzające podjęcie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie działań, mających na celu zapewnienie realizacji ww. zadania. Pismem z dnia 5 lutego 2025 r. Gmina Trzebiatów zgłosiła do Starosty Powiatu Gryfickiego deklarację w sprawie przystąpienia do Partnerstwa Gmin Powiatu Gryfickiego na rzecz realizacji projektu pn. „Społeczny Powiat Gryficki – dostępny i przystępny”, w ramach którego planowane jest m.in. utworzenie i wsparcie funkcjonowania mieszkań treningowych lub wspomaganych. Z informacji przekazanych przez Kierownika OPS wynika, że w ramach projektu Gmina Trzebiatów zadeklarowała potrzebę utworzenia lub zabezpieczenia miejsca w mieszkaniu wspomagany.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 37-38, 316, 327-330)

Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki

Zgodnie z art. 17 ust. 2 ppkt 3 do zadań własnych gminy należy, m.in. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki. W kontrolowanym okresie Gmina Trzebiatów nie prowadziła domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia o zasięgu gminnym. W przypadku konieczności zapewnienia całodobowej opieki i pielęgnacji osoby wymagające takiej formy pomocy kierowane były do domów pomocy społecznej na terenie innych gmin z terenu powiatu gryfickiego.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 38)

Opracowanie i realizacja projektów socjalnych

We wrześniu 2023 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie zrealizował projekt socjalny pn. „Razem nie tylko na zdjęciu”, którego celem było kształtowanie oraz poprawa więzi rodzinny i społecznych rodzin uczestniczących w projekcie, a zwłaszcza dzieci. Projekt skierowany był do 5 rodzin, w których występował problem przemocy lub uzależnienia, bądź istniało realne zagrożenie jego wystąpienia. Uczestnikami projektu było 18 osób, w tym opiekunowie i dzieci. W projekcie uczestniczyły m.in. dzieci objęte wsparciem ze strony Ośrodka w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 38-39)

Współpraca z powiatowym urzędem pracy

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy należy, m. in. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z informacji udzielonych przez Kierownika OPS wynika, Ośrodek systematycznie współpracował z Powiatowym Urzędem Pracy w Gryficach,

m.in. w związku z kierowaniem klientów do prac społecznie-użytecznych. Ponadto, pracownicy socjalni pozostawali w kontakcie telefonicznym z pracownikami PUP i pozyskiwali informacje na temat aktualnych ofert pracy i szkoleń dla osób bezrobotnych z terenu Gminy Trzebiatów. W razie potrzeby, występowali również z pisemną prośbą o aktywizację danego klienta OPS.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 39)

IV. Tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej

W zakresie trybu przyznawania świadczeń z pomocy społecznej kontroli podlegają świadczenia w postaci:

1. zasiłków stałych,
2. zasiłków okresowych,
3. zasiłków celowych i specjalnych zasiłków celowych,
4. posiłków,
5. świadczeń pieniężnych - zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”,
6. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych,
7. specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
8. kierowania do domów pomocy społecznej i ustalania odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej,
9. pomocy rzeczowej w formie schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania,
10. zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
11. wynagrodzenia należnego opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznanego przez sąd,
12. sprawienia pogrzebu.

Z analizy sprawozdania rocznego MRiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2023 r., sprawozdania półrocznego MRiPS-03-P z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w

naturze i usługach za I-VI 2024 r. oraz sprawozdania z realizacji Programu „Posiłek w szkole i w domu” za 2023 r. wynika, że OPS w Trzebiatowie zrealizował następujące świadczenia dla podanej liczby osób:

- zasiłki stałe – dla 89 osób,
- zasiłki okresowe – dla 43 osób,
- posiłek – dla 52 osób,
- świadczenia pieniężne z programu „Posiłek w szkole i w domu” – dla 154 osób,
- usługi opiekuńcze – dla 75 osób,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – dla 12 osób,
- zasiłki celowe i w naturze – dla 100 osób, w tym specjalne zasiłki celowe dla 7 osób,
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego – dla 4 osób,
- kierowanie do domów pomocy społecznej i ustalanie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej – dla 57 osób,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd – 37 spraw,
- sprawienie pogrzebu – 1 sprawa (w okresie I-IV 2024 r.),
- praca socjalna – dla 145 rodzin, w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej – dla 11 rodzin,
- kontrakty socjalne – 6 kontraktów,
- projekt socjalny – 1 projekt.

Wyboru dokumentacji kontrolnej dokonano z list wypłat świadczeniobiorców poszczególnych świadczeń pieniężnych oraz z dostępnych list grup poszczególnych form pomocy niepieniężnej w miesiącu marcu i wrześniu 2023 r. W przypadku braku wymaganej ilości spraw, sprawdzono dokumentację osób korzystających z wybranych form świadczeń z pozostałych miesięcy.

Zasiłki stałe i określenie uprawnień do opłacenia składek na ubezpieczenie zdrowotne

Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki stałe, na podstawie następujących decyzji:

1. OPS 4002-46/2023 z dnia 19 grudnia 2023 r.,
2. OPS 4002-3/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r. (decyzja zmieniająca),
3. OPS 4002-103/2022 z dnia 24 czerwca 2022 r.,
4. OPS.5100.48.2024 z dnia 11 stycznia 2024 r. (decyzja zmieniająca),
5. OPS 4002-31/2023 z dnia 22 sierpnia 2023 r.
6. OPS 4002-135/2022 z dnia 14 grudnia 2022 r.
7. OPS.5100.59.2024 z dnia 15 stycznia 2024 r. (decyzja zmieniająca)

(akta kontroli str. 42-43)

Wszystkie kontrolowane decyzje posiadały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej brakowało zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza. Zgodnie z art. 110 ust. 7 u.p.s. wójt (burmistrz, prezydent miasta) udziela kierownikowi ośrodka pomocy społecznej upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej, należących do właściwości gminy. Jednakże przeniesienie kompetencji orzeczniczych na kierownika ośrodka nie zmienia właściwości organu, którym zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Kierownik ośrodka pomocy społecznej podejmuje decyzje wyłącznie z upoważnienia wójta (burmistrza, prezydenta miasta) i w zakresie jego kompetencji. Nadal jest to decyzja organu, który udzielił upoważnienia. W związku z tym, w oznaczeniu organu musi być wskazany podmiot upoważniony ustawowo do wydania decyzji, czyli wójt (burmistrz, prezydent miasta). Osoba w rzeczywistości wydająca decyzję i ją podpisująca, działa wówczas z jego

upoważnienia (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 26 października 2023 r., sygnatura akt II SAB/Go 102/23.). Pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności prawidłowego oznaczania organu wydającego decyzję, którym w przypadku kontrolowanej jednostki jest Burmistrz Trzebiatowa. Podkreślono również, że jeśli decyzja nie jest podpisywana przez organ, który jest właściwy do jej wydania z mocy prawa, zasadnym jest stosowanie informacji w zakresie upoważnienia Burmistrza Trzebiatowa do wydawania decyzji przez daną osobę.

Żadna z kontrolowanych decyzji w rozstrzygnięciu nie zawierała zapisu dotyczącego składki na ubezpieczenie zdrowotne. Informacja w tym zakresie ujęta była w uzasadnieniu decyzji. Jednocześnie, zespół kontrolujący ustalił, że w kwestionariuszach wywiadu środowiskowego zabrakło wniosków pracownika socjalnego w zakresie konieczności odprowadzenia składki na ubezpieczenie zdrowotne, w związku z zaplanowanym zasiłkiem stałym. Kierownik Ośrodka złożyła pisemne wyjaśnienie cyt. „Decyzje administracyjne w sprawach o ustalenie prawa do zasiłku stałego nie odnoszą się w sentencji do odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne gdyż nie stanowi to przedmiotu rozstrzygnięcia. Informacja o ich odprowadzaniu zawarta jest w uzasadnieniu decyzji. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne w przypadku zasiłku stałego uregulowane w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej wynika z mocy prawa w związku z czym nie orzekamy o nim w ramach wydawanych w przedmiotowych sprawach decyzjach”. (akta kontroli str. 60).

Zespół kontrolujący podziela stanowisko Kierownika Ośrodka, a mianowicie, że opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określone zostało w przepisach ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Niemniej jednak, nadal jest to obowiązkowe zadanie gminy, co reguluje art. 17 ust. 1 pkt 20 ustawy o pomocy społecznej. Idąc dalej, zgodnie z przepisem art. 36 pkt 2 lit. c) ustawy, składka na ubezpieczenie zdrowotne została zakwalifikowana przez ustawodawcę jako świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej. Natomiast, przyznanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej (art. 106 ust. 1 u.p.s.).

Jednocześnie, w art. 106 ust. 2 ustawy wskazano świadczenia, których udzielanie nie wymaga wydania decyzji administracyjnej, cyt. „Udzielenie świadczeń w postaci interwencji kryzysowej, pracy socjalnej, poradnictwa, uczestnictwa w zajęciach klubu samopomocy, klubu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, schronienia w formie ogrzewalni i noclegowni, sprawienia pogrzebu, a także przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej”. Ww. katalog świadczeń, których przyznanie nie wymaga wydania decyzji administracyjnej, jest katalogiem zamkniętym i nie zawiera opłacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. Zgodnie z aktualnym orzecznictwem, objęcie danej osoby obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym na podstawie art. 66 ust. 1 pkt 26 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej związane jest ściśle z przyznaniem tej osobie świadczenia w postaci zasiłku stałego. Tym samym (...) rozstrzygając w przymiocie przyznania zasiłku stałego właściwy organ winien jednocześnie orzec czy beneficjent tego zasiłku objęty jest także obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym na podstawie art. 66 ust. 1 pkt 26 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, czy też nie jest tym ubezpieczeniem objęty z uwagi na podleganie temu obowiązkowi na innej podstawie i z tej też przyczyny organ ten nie zgłasza strony do ubezpieczenia i nie będzie opłacał za nią składek. Kwestia ta stanowi element decyzji w przedmiocie zasiłku stałego i nie może być przedmiotem odrębnego rozstrzygnięcia (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 10 marca 2016 r., sygnatura akt II SA/Po 42/16).

Wydając decyzję w przedmiocie zasiłku stałego organ pomocy społecznej zobowiązany jest każdorazowo przeprowadzić postępowanie w zakresie ustalenia czy strona posiada ubezpieczenie zdrowotne, czy też zachodzi przesłanka do odprowadzenia składki na ubezpieczenie zdrowotne w związku z przyznanym zasiłkiem stałym. W sytuacji gdy organ pomocy społecznej ustali, że zachodzi konieczność odprowadzenia składki na ubezpieczenie zdrowotne, odpowiedni zapis w tym zakresie powinien być częścią składową rozstrzygnięcia decyzji w przedmiocie zasiłku stałego i znajdować odzwierciedlenie w treści kwestionariusza wywiadu środowiskowego.

Mając na uwadze powyższe, zespół kontrolujący wskazuje, by w decyzjach przyznających zasiłek stały, prawo do opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne było określone w rozstrzygnięciu decyzji.

Ponadto, z akt sprawy zakończonej decyzjami wskazanymi w pkt 6 i 7 wynika, że klientka prowadziła wspólne gospodarstwo domowe z mężem, który również korzystał z pomocy w formie zasiłku stałego. Decyzja administracyjna przyznająca zasiłek stały mężowi klientki była wydana jako pierwsza. Jednocześnie ustalono, że w obu przypadkach, w związku z przyznaniem zasiłkiem stałym, Ośrodek odprowadzał składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Mając na względzie przytoczone okoliczności, stwierdzić należy, że klientka posiadała status członka rodziny osoby ubezpieczonej, zatem Ośrodek nie powinien odprowadzać za ww. składki na ubezpieczenie zdrowotne, a za pośrednictwem druku ZCNA dokonać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgłoszenia danych o członku rodziny do celów ubezpieczenia zdrowotnego.

(Treść usunięto w związku z uwzględnieniem zastrzeżenia nr 4 do protokołu kontroli kompleksowej, zgłoszonego w dniu 31 lipca 2025 r.).

W decyzjach wymienionych w pkt 1 i 5 nie podano sposobu realizacji zasiłku, a termin wypłaty został określony w zbyt ogólny sposób, cyt. „świadczenie zostanie zrealizowane w terminie do 14 dni od chwili uprawomocnienia się decyzji”. Takie sformułowanie wprowadza wątpliwość co do faktycznego terminu wypłaty, jak również co do rzetelności w jego wyznaczaniu. Zasadniczo, wypłata świadczeń z pomocy społecznej ma charakter czynności materialno-technicznej, a odniesienie się do terminu wypłaty zasiłków pełni funkcję informacyjną i nie podlega ocenie z punktu widzenia merytorycznej poprawności wydanej decyzji. Niemniej jednak, organ wydający decyzję powinien poinformować stronę o sposobie i terminie wypłaty świadczenia, aby mogła ona prawidłowo zrealizować swoje prawa. Wobec czego,

pouczono Kierownika Ośrodka o konieczności precyzyjnego formułowania treści decyzji administracyjnych.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wnioski z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków stałych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które opisywały sytuacje osób i rodzin. Dochód klientów był prawidłowo ustalany. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją, zawierały elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego) i wskazywały okres, na jaki został przyznany zasiłek stały oraz ogólny termin wypłaty świadczenia. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 44-60)

Zasiłki okresowe

Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Ponadto, zgodnie z art. 38 ust. 3 ww. ustawy kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby oraz kryterium dochodowym rodziny, a dochodem tej rodziny.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób, którym przyznano zasiłki okresowe przyznane na podstawie następujących decyzji:

1. OPS 4003-18/2023 z dnia 15 marca 2023 r.,
2. OPS 4003-52/2023 z dnia 7 września 2023 r.,

3. OPS 4003-60/2023 z dnia 3 października 2023 r.,

4. OPS 4003-56/2023 z dnia 21 września 2023 r.

(akta kontroli str. 61)

We wszystkich badanych decyzjach jako organ wydający decyzję nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza.

Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na 19-20 protokołu.

Ustalono również, że w decyzji wymienionej w pkt 1 nie wskazano terminu wypłaty świadczenia, natomiast w decyzjach wskazanych w pkt 2-4, termin wypłaty został określony w zbyt ogólny sposób, cyt. „świadczenie zostanie zrealizowane w terminie do 14 dni od chwili uprawomocnienia się decyzji”. Powyższe opisano w protokole na str. 22-23.

W sprawach zakończonych decyzjami wymienionymi w pkt 2 i 3, zasiłek okresowy przyznano na zaspokojenie potrzeb zgłoszonych we wniosku. Natomiast z dokumentów wynika, że w sprawie zakończonej decyzją wskazaną w pkt 2, klient zwrócił się z wnioskiem o przyznanie pomocy finansowej na zakup żywności, energii elektrycznej oraz butli gazowej, a w sprawie zakończonej decyzją wymienioną w pkt 3, wniosek dotyczył przyznania pomocy finansowej zakup niezbędnych sprzętów codziennego użytku do otrzymanego lokalu z zasobów gminy (mebli kuchennych, pralki, kuchenki gazowej, łóżka dla dzieci, wykładziny lub paneli do pokoju dziecięcego). Wskazać należy, że uregulowane w art. 38 u.p.s. świadczenie z pomocy społecznej w formie zasiłku okresowego nie jest przyznawane na zaspokojenie konkretnej potrzeby. Przyznanie ww. formy pomocy należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i z założenia służyć ma zapewnieniu świadczeniobiorcy dochodu, którym będzie mógł dysponować w granicach własnego uznania. Wobec czego, właściwym postępowaniem w przytoczonych sprawach, byłoby rozpatrzenie wniosków pod kątem przyznania pomocy w formie zasiłku celowego lub odpowiednio – świadczenia pieniężnego (zasiłku celowego) na zakup żywności w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”, czego organ nie uczynił.

Organ wydający decyzję nie odniósł się do wszystkich potrzeb zgłoszonych we wniosku o przyznanie pomocy, a ponieważ postępowanie administracyjne prowadzone było na wniosek strony, to organ nie mógł według własnego uznania zmienić jego zakresu.

Zgodnie z art. 104 § 1 i 2 k.p.a., organ administracji publicznej załatwia sprawę przez wydanie decyzji, chyba że przepisy kodeksu stanowią inaczej. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji. Jednocześnie, w myśl art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, przyznanie świadczeń z pomocy społecznej następuje w formie decyzji administracyjnej. Wobec powyższego, nierozpoznanie sprawy w jej całokształcie, w opisanych wyżej przypadkach, doprowadziło do naruszenia art. 104 k.p.a. oraz art. 106 ust. 1 u.p.s.

Jednocześnie nadmienić należy, że przyznanie zasiłku okresowego w przytoczonych wyżej sytuacjach, nie stanowiłoby błędu, gdyby organ pomocy społecznej zawarł w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego jednoznaczną informację, że zakres i forma przyznanej pomocy zostały ustalone z klientem i nie oczekuje on przyznania pomocy w formie innego świadczenia.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków okresowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które opisywały sytuacje osób i rodzin. Dochód był prawidłowo ustalony. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją, zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego) i wskazywały okres, na jaki został przyznany zasiłek okresowy oraz ogólny termin wypłaty świadczenia (poza sprawą zakończoną decyzją wymienioną w pkt 1, w której nie określono terminu wypłaty). W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 62-76)

Zasiłki celowe

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy. Zgodnie z art. 39 ust. 2 ustawy zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzono, wybraną na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób otrzymujących zasiłki celowe, przyznane decyzjami administracyjnymi znak:

1. OPS 4005-147/2023 z dnia 26 września 2023 r.,
2. OPS 4005-131/2023 z dnia 4 września 2023 r.,
3. OPS 4005-59/2023 z dnia 28 marca 2023 r.,
4. OPS 4005-54/2023 z dnia 20 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 77-78)

We wszystkich skontrolowanych decyzjach w nieprawidłowy sposób oznaczono organ wydający decyzje administracyjne, a w podstawie prawnej nie przywołano upoważnienia dla Kierownika OPS do wydawania decyzji. Stanowisko w tej sprawie zostało przedstawione na str. 19-20 niniejszego protokołu.

W trakcie kontroli ustalono, że w uzasadnieniu wszystkich ww. decyzji administracyjnych uwzględniono zapis, cyt. „zasiłek celowy przysługuje jednorazowo lub w okresie zasiłkowym ustalonym przez organ (art. 43 ust. 2 u.p.s.)”. Podkreślić jednak należy, że przepis art. 43 ust. 2 u.p.s. dotyczy pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie się, a pozostałe przepisy ustawy również nie zawierają regulacji, na które powołano się w uzasadnieniu decyzji. Powyższe świadczy o braku rzetelności w sporządzaniu dokumentacji. W trakcie kontroli pouczone Kierownika Ośrodka o konieczności zwiększenia nadzoru nad treścią wydawanych decyzji administracyjnych.

We wszystkich badanych decyzjach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie określania terminu i sposobu wypłaty świadczenia, tj. w decyzji wymienionej w pkt 4 nie podano sposobu i terminu wypłaty zasiłku, w decyzjach wymienionych w pkt 1 i 2 podano jedynie, że „świadczenie zostanie zrealizowane w terminie do 14 dni od chwili

uprawomocnienia się decyzji”, natomiast w decyzji wskazanej w pkt 3 nie wskazano terminu wypłaty, ograniczając się do podania, że pomoc zostanie zrealizowana przelewem na konto apteki. Zasadność formułowania w decyzji administracyjnej konkretnego terminu i sposobu wypłaty świadczenia została wskazana w protokole na str. 22-23.

W rozstrzygnięciu decyzji podanej w pkt 4 widnieje zapis, cyt. „Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania”. Jednak w uzasadnieniu decyzji nie wskazano powodu dla natychmiastowego jej wykonania, a w podstawie prawnej nie przywołano przepisu, który regulowałby tę kwestię.

Ustalono również, że decyzji wskazanej w pkt 3 nadano rygor natychmiastowej wykonalności. Zapis w tym zakresie zawarto w podstawie prawnej, rozstrzygnięciu i uzasadnieniu. Jednak, w uzasadnieniu decyzji ograniczono się do podania, cyt. „Z uwagi na ważny interes strony decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności”, nie określając na czym ten ważny interes polega. Treści zawarte w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego również nie odnoszą się do kwestii natychmiastowego wykonania decyzji i w żaden sposób nie uzasadniają takiej konieczności.

Obowiązujący stan prawny jednoznacznie wskazuje, że decyzji może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W przedmiotowej sprawie zabrakło wniosków pracownika socjalnego, które uzasadniałyby zastosowanie trybu z art. 108 § 1 k.p.a. Podkreślić również należy, że ocena, czy istnieją przesłanki nadania decyzji nieostatecznej rygoru natychmiastowej wykonalności, należy do organu, który wydał decyzję. Jednakże, gdy organ stwierdzi, że istnieją przesłanki określone w art. 108 § 1 k.p.a., wówczas obowiązany jest nadać decyzji rygor natychmiastowej wykonalności, który powinien być jednolicie i w sposób uzasadniony wykazany w poszczególnych elementach decyzji – podstawie prawnej, rozstrzygnięciu i uzasadnieniu oraz w treści kwestionariusza wywiadu środowiskowego.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wnioski z datą wpływu do Ośrodka. W aktach spraw znajdowały się dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków celowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację osób i rodzin. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Dochód klientów był prawidłowo ustalony. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu wniosku i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). Decyzje zawierały okres, na jaki przyznano zasiłek, jednak nie wskazywały konkretnego terminu wypłaty świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenia odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 79-102)

Specjalne zasiłki celowe

Zgodnie z art. 41 pkt 1 w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Podczas czynności kontrolnych sprawdzono, wybraną na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób otrzymujących zasiłki specjalne celowe, przyznane decyzjami administracyjnymi znak:

1. OPS 4007-4/2023 z dnia 24 sierpnia 2023 r.,
2. OPS 4007-8/2023 z dnia 13 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 103)

Badane decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie przywołano upoważnienia dla Kierownika OPS do wydawania decyzji administracyjnych. Stanowisko w tym zakresie przedstawiono w protokole na str. 19-20.

W obu decyzjach zabrakło zapisu dotyczącego sposobu i terminu wypłaty zasiłku. Powyższe opisano w protokole na str. 22-23.

Rozstrzygnięcie decyzji wymienionej w pkt 1, nie określało przeznaczenia przyznanego świadczenia. Jedynie z uzasadnienia decyzji oraz z treści zawartych w kwestionariuszu wywiadu, wnioskować można, że pomoc przyznana została na zakup żywności.

Podkreślić jednak należy, że rozstrzygnięcie jest jednym z najważniejszych elementów decyzji, kształtującym prawa i obowiązki strony, w związku z czym powinno być sformułowane w sposób precyzyjny i nie budzący wątpliwości. Pouczono więc Kierownika o konieczności zwiększenia nadzoru nad treścią wydawanych decyzji.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka.

Przyznanie specjalnych zasiłków celowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację osób i rodzin. Dochód był ustalany w sposób prawidłowy. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją, zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego) i wskazywały ogólny termin wypłaty świadczenia. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

(akta kontroli str. 104-120)

Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Zgodnie z art. 40 ust. 1 i ust. 3 zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób otrzymujących zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. OPS 4005-80/2023 z dnia 21 kwietnia 2023 r.,
2. OPS 4005-81/2023 z dnia 21 kwietnia 2023 r.

(akta kontroli str. 121)

W badanych decyzjach administracyjnych w sposób nieprawidłowy oznaczono organ wydający – Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, co zostało opisane w protokole na str. 19-20.

Jednocześnie ustalono, że w obu przypadkach termin wypłaty świadczenia został określony w zbyt ogólny sposób, cyt. „świadczenie zostanie zrealizowane w terminie do 14 dni od chwili uprawomocnienia się decyzji”. Powyższe przedstawiono w protokole na str. 22-23.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie zasiłków celowych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, które opisywały sytuacje osób i rodzin. Prawidłowo ustalany był dochód klientów. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją. Decyzje zawierały wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego) i wskazywały ogólny termin wypłaty świadczenia. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 122-128)

Program „Posiłek w szkole i w domu”

Pomoc w zakresie dożywiania była udzielana zgodnie z uchwałą Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019–2023 oraz obowiązującą od 2024 r. uchwałą Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024–2028.

Sposób realizacji ww. zadania w Gminie dodatkowo regulowały:

- uchwała Nr LVI/475/18 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego gminnego programu ośłonowego „Gorący posiłek” na lata 2019-2023;

- uchwała Nr LVI/474/18 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego w celu udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- uchwała Nr LVI/473/18 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie zasad zwrotu wydatków na świadczenia w formie posiłku, pomoc rzeczową w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim programem rządowym „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- uchwała Nr LVIII/437/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie uchwały w sprawie zasad zwrotu wydatków na świadczenia w formie posiłku, pomoc rzeczową w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim programem rządowym „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- uchwała Nr LVIII/438/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie uchwały w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego w celu udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- uchwała Nr LXX/518/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 października 2023 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego gminnego programu osłonowego „Gorący posiłek” na lata 2024-2028;
- uchwała Nr LXX/520/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 października 2023 r. w sprawie zasad zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku lub świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028;
- uchwała Nr LXX/519/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 października 2023 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028;

W 2023 r. Programem objęto 193 osoby, a pomoc w formie posiłku otrzymały w:

- 2023 r. – 52 osoby, w tym dzieci i młodzieży 26 osób,
- 2024 r. (do dnia kontroli) – 51 osób, w tym dzieci i młodzieży 21 osób.

Średni koszt jednego posiłku w jednostkach wynosił w:

- 2023 r. – 9,14 zł,
- 2024 r. – 9,26 zł.

Liczba osób otrzymujących pomoc w formie świadczenia pieniężnego w:

- 2023 r. – 77,
- 2024 r. (do dnia kontroli) – 39.

Średnia wysokość zasiłków celowych na osobę lub rodzinę wynosiła w:

- 2023 r. – 252,15 zł,
- 2024 r. – 243,90 zł.

Zarówno w 2023 r., jak i w 2024 r. jednemu dziecku przyznano pomoc w formie posiłku bez decyzji. Jednocześnie, w 2023 r. wydano 5 decyzji odmownych w zakresie programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. Powodem odmowy był brak współpracy z pracownikiem socjalnym.

W kontrolowanym okresie Ośrodek pokrywał koszty dożywiania dzieci uczących się w następujących jednostkach oświatowych:

w 2023 r. w:

- Szkole Podstawowej Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Trzebiatowie – koszt posiłku 2,50 zł;
- Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi w Mrzeżynie – koszt posiłku 2,50 zł;
- Zespole Szkół Ekonomiczno-Hotelarskich w Kołobrzegu – koszt posiłku 10,00 zł;
- Zespole Szkół w Gościnie – koszt posiłku 9,00 zł;
- Zespole Szkół Morskich w Kołobrzegu – koszt posiłku 12,00 zł;
- Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Stargardzie – koszt posiłku 13,00 zł;
- Przedszkolu z Oddziałami Integracyjnymi w Trzebiatowie – koszt posiłku 6,60 zł;
- Oddziale Przedszkolnym Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi w Mrzeżynie – koszt posiłku 9,00 zł, od września 2023 r. 10,00 zł;

w 2024 r. w:

- Szkole Podstawowej Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Trzebiatowie – koszt posiłku 3,00 zł;

- Szkole Podstawowej Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Trzebiatowie – koszt posiłku 3,00 zł;
- Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi w Mrzeżynie – koszt posiłku 3,000 zł, od września 2024 r. 5,00 zł;
- Zespole Szkół Morskich w Kołobrzegu – koszt posiłku 12,00 zł;
- Przedszkolu z Oddziałami Integracyjnymi w Trzebiatowie – koszt posiłku 6,60 zł;
- Oddziale Przedszkolnym Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi w Mrzeżynie – koszt posiłku w styczniu 2024 r. 10,00 zł, od lutego 2024 r. 11,00 zł, od września 2024 r. 12,00 zł.

Posiłki dla uczniów przygotowywane były i dowożone przez firmy zewnętrzne.

Kierownik Ośrodka poinformowała, że w okresie poddanym kontroli, uczniom wydawano dodatkowo owoce i mleko w ramach „Programu dla szkół”.

Kontrolę nad wydawaniem posiłków sprawowali dyrektorzy placówek prowadzących dożywianie oraz właściwa miejscowo Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna.

Dzieci objęte pomocą w formie posiłku spożywały takie same posiłki, jak pozostałe dzieci, według jadłospisu przygotowywanego na 5 dni nauki szkolnej. Gmina nie prowadziła dożywiania w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Kierownik Ośrodka poinformowała, że nie zwiększano pomocy finansowej, z przeznaczeniem na zakup żywności, w okresach wyłączonych od zajęć dydaktycznych. Z przekazanych informacji wynika, że z uwagi na nadmorski i turystyczny charakter Gminy Trzebiatów, w okresach świątecznych i wakacyjnych dostępne są dla mieszkańców dodatkowe miejsca pracy, co bezpośrednio wpływa na poprawę sytuacji materialnej rodzin i zmniejszenie liczby beneficjentów pomocy społecznej.

W okresie kontrolnym poza placówkami oświatowymi, dofinansowano posiłki w Noclegowni dla Osób Bezdomnych w Trzebiatowie. Koszt posiłku w 2023 r. wynosił 21,00 zł, a w 2024 r. 23,00 zł.

(akta kontroli str. 129-146)

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób otrzymujących posiłki, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. OPS 4009-4/2023 z dnia 4 stycznia 2023 r.,
2. OPS 4009-14/2023 z dnia 13 stycznia 2023 r.,
3. OPS 4009-23/2023 z dnia 10 marca 2023 r.,
4. OPS 4009-54/2023 z dnia 22 września 2023 r.,
5. OPS 4009-46/2023 z dnia 4 września 2023 r.

(akta kontroli str. 147-148)

Badane decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego, a w podstawie prawnej nie przywołano upoważnienia dla Kierownika OPS do wydawania decyzji. Stanowisko w tej sprawie zostało przedstawione na str. 19-20 niniejszego protokołu.

Rozstrzygnięcie każdej z ww. decyzji zostało skonstruowane w sposób niejednoznaczny. Wyszczególniono jedynie rodzaj przyznanego świadczenia – posiłek, oraz ogólny okres jego przyznania. Nie podano natomiast, czy pomoc obejmuje jeden gorący posiłek, czy pełen obiad oraz kiedy konkretnie będą wydawane posiłki, np. w dni nauki w szkole. Decyzje nie zawierały ponadto kosztu posiłku, a informacja o miejscu wydawania posiłku wskazana była w uzasadnieniu decyzji. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Kielcach w wyroku z dnia 22 września 2022 r. (sygnatura akt I SA/Ke 239/22) wyraził pogląd, cyt. „(...) zgodnie z treścią przepisu art. 107 § 1 pkt 5 k.p.a. decyzja administracyjna zawiera rozstrzygnięcie. Wskazany element decyzji jest zasadniczy, albowiem stanowi o ustaleniu prawa, o usunięciu sporu co do niego lub o jego tworzeniu na rzecz określonych podmiotów albo też o zakończeniu postępowania w danej instancji bez orzekania w sprawie co do jej istoty. Wyraża rezultat stosowania normy prawa materialnego do konkretnego przypadku w kontekście określonych okoliczności faktycznych i materiału dowodowego. Konkretyzacja prawa dokonuje się w rozstrzygnięciu, nie zaś w innych elementach decyzji. Rozstrzygnięcia nie można ani domniemywać, ani wyprowadzać z treści uzasadnienia. Winno ono być wyrażone *expressis verbis* w osnowie decyzji”. W związku z powyższym, poinformowano Kierownika Ośrodka o konieczności wzmożenia nadzoru nad treścią wydawanych decyzji administracyjnych.

W podstawie prawnej decyzji wymienionej w pkt 2, w sytuacji gdy dochód rodziny przekraczał kryterium dochodowe, nie przywołano uchwały Rady Miejskiej w Trzebiatowie w sprawie zasad zwrotu wydatków na świadczenia w formie posiłku (...). Jednocześnie, w podstawie prawnej decyzji, wskazanych w pkt 3-5, wymieniono uchwałę zmieniającą uchwałę w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego w celu udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu (...). W trakcie kontroli poinformowano Kierownika, że w podstawie prawnej wydawanych decyzji należy przywoływać tylko te przepisy, które odnoszą się bezpośrednio do przyznanego świadczenia. W sytuacji gdy dochód osoby lub rodziny przekracza kryterium dochodowe, a zaplanowana pomoc jest w formie posiłków, należy stosować przepisy uchwały Rady Miejskiej w Trzebiatowie w sprawie zasad zwrotu wydatków na świadczenia w formie posiłku. Ponadto, w podstawie prawnej należy przywoływać uchwałę pierwotną, z ewentualnym uwzględnieniem zmian wprowadzonych do uchwały. Natomiast, w sytuacji kiedy dochód osoby lub rodziny jest niższy od kryterium dochodowego (tak jak w przypadku decyzji wymienionej w pkt 4), przywołanie ww. uchwały w podstawie prawnej jest bezcelowe.

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń niepieniężnych w formie posiłku poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację klientów. Pomoc przyznawano w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Dochód klientów był ustalany prawidłowo. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). Jednocześnie ustalono, że rozstrzygnięcie w wydanych decyzjach administracyjnych nie było precyzyjne, ponieważ nie określało typu przyznanego świadczenia (jedno danie gorące czy pełen obiad) oraz konkretnych dni i miejsca wydawania posiłków. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 149-154)

Sprawdzono również, wybraną na podstawie przyjętej metody, dokumentację osób otrzymujących świadczenie pieniężne w ramach Programu „posiłek w szkole i w domu”, przyznane na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. OPS 4009-129/2023 z dnia 30 sierpnia 2023 r.,
2. OPS 4005-8/2023 z dnia 13 stycznia 2023 r.,
3. OPS 4005-38/2023 z dnia 17 lutego 2023 r.,
4. OPS 4005-126/2023 z dnia 25 lipca 2023 r.

(akta kontroli str. 155-156)

We wszystkich badanych decyzjach jako organ wydający nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 19-20 protokołu.

W żadnej z wymienionych decyzji nie określono sposobu realizacji świadczenia, a termin wypłaty został określony w sposób nieprecyzyjny, tj. w decyzjach wymienionych w pkt 1 i 4 podano, że „świadczenie zostanie zrealizowane w terminie do 14 dni od chwili uprawomocnienia się decyzji”, natomiast w rozstrzygnięciu decyzji wskazanych w pkt 2 i 3 zawarto zapis, cyt. „Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania”. Zasadność podawania w decyzji administracyjnej konkretnego terminu i sposobu wypłaty świadczenia została wskazana w protokole na str. 22-23.

W podstawie prawnej decyzji wymienionej w pkt 1, w sytuacji gdy dochód klienta nie przekraczał kryterium dochodowego, bezpodstawnie przywołano uchwałę Nr LVIII/438/23 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego celu udzielenia wsparcia w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Ponadto, wspomniana uchwała była uchwałą zmieniającą. Jednocześnie, w podstawie prawnej decyzji wskazanych w pkt 2 i 3, w sytuacji gdy dochód osoby lub rodziny przekroczył kryterium dochodowe, nie została przywołana w tym zakresie odpowiednia uchwała Rady Miejskiej. Stanowisko w tej sprawie przedstawiono w protokole na str. 35.

Kontrolowana dokumentacja zawierała dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację klientów. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Dochód klientów był ustalany prawidłowo. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 157-167)

Usługi opiekuńcze

Zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Jednocześnie zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Z pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania skorzystało w Gminie Trzebiatów w 2023 r. 75 osób, a w 2024 r. 99 osób. Usługi świadczone były przez 9 opiekunek, zatrudnionych przez Ośrodek w ramach umowy o pracę.

Nadzór nad jakością i zakresem świadczonych usług opiekuńczych odbywał się za pomocą kart pracy, podpisywanych przez osoby objęte usługami, potwierdzających wykonanie usług. Innym narzędziem wykorzystywanym w ramach nadzoru były karty kontroli jakości usług opiekuńczych, uwzględniających panujące warunki sanitarne w mieszkaniu, stan higieny podopiecznego i weryfikację czasu i zakresu świadczonych usług. W ramach prowadzonych kart kontroli, podopieczni mogli zgłaszać ewentualne uwagi dotyczące usług opiekuńczych. Oprócz tego, przeprowadzane były cykliczne wizyty monitorujące.

Sposób realizacji usług w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie regulowała uchwała Nr XVII/158/16 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania. (akta kontroli str. 168-177)

Sprawdzono dokumentację wybranych, zgodnie z założoną metodą, osób otrzymujących pomoc w postaci usług opiekuńczych przyznanych na podstawie następujących decyzji administracyjnych:

1. OPS 5000-52/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r.,
2. OPS 5000-127/2023 z dnia 29 grudnia 2023 r.,
3. OPS 5000-35/2023 z dnia 28 kwietnia 2023 r. (decyzja zmieniająca),
4. OPS 5000-110/2023 z dnia 29 grudnia 2023 r.,
5. OPS 5000-18/2023 z dnia 28 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 184-185)

We wszystkich badanych decyzjach jako organ wydający decyzję nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 19-20 protokołu.

W podstawie prawnej wszystkich kontrolowanych decyzji przywołano art. 50 bez wskazania ust. 1 lub ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. Regulacja prawna zawarta w art. 50 ust. 1 i 2 u.p.s., wprowadza kryteria obligatoryjnego i fakultatywnego przyznania usług opiekuńczych. Konieczność wydania decyzji w przedmiocie przyznania tych usług, a możliwość jej wydania, a więc zastosowania uznania administracyjnego, w zasadzie różnicuje jedynie status rodzinny wnioskodawcy. W przypadku, gdy o usługi opiekuńcze ubiega się osoba, która faktycznie wymaga pomocy innych osób i jest osobą samotną w rozumieniu art. 6 pkt 9 u.p.s. organ administracji publicznej nie ma wyboru decyzyjnego w tym przedmiocie. Natomiast organ administracji publicznej może przyznać takie usługi osobie, która wymaga pomocy innych osób w przypadku, gdy

rodzina – a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni – nie mogą jej takiej pomocy zapewnić (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lutego 2017 r., sygn. akt I OSK 1843/15). Wobec powyższego, przytoczenie przepisu art. 50 u.p.s. bez wskazania ustępu 1 lub 2, jest nieprecyzyjne i budzi wątpliwości co do rzetelnego ustalenia sytuacji strony i zasadności objęcia jej ww. formą pomocy.

W rozstrzygnięciu wszystkich ww. decyzji podano, że zakres usług opiekuńczych obejmować będzie czynności ustalone w trakcie wywiadu środowiskowego. Powyższe jest niezgodne z art. 50 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej, stanowiącym, że ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Zgodnie z aktualnym orzecnictwem, decyzja powinna zawierać rozstrzygnięcie rozumiane jako rozstrzygnięcie konkretnej sprawy administracyjnej, w której prowadzono postępowanie. Rozstrzygnięcie musi być sformułowane w taki sposób, aby nie było wątpliwości, czego ono dotyczy, jakie uprawnienia zostały przyznane lub jakie obowiązki zostały nałożone na stronę.

Rozstrzygnięcie powinno być zatem sformułowane precyzyjnie, bez niedomówień i możliwości różnej interpretacji (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z dnia 17 lipca 2019 r., sygnatura akt II SA/Rz 544/19).

Wobec powyższego, zakres przyznanych usług należy określać w rozstrzygnięciu decyzji administracyjnej albo ewentualnie w praktykowanej przez Ośrodek karcie zakresu usług opiekuńczych, która powinna wówczas stanowić załącznik do decyzji, a odesłanie do niej zostać zamieszczone w rozstrzygnięciu decyzji.

W trakcie kontroli, poinformowano Kierownika Ośrodka, że dobrą praktyką byłoby, aby znajdująca się w aktach kontrolowanych spraw, karta zakresu usług opiekuńczych, stanowiła załącznik do decyzji przyznającej ww. formę pomocy. Wówczas, w rozstrzygnięciu decyzji należałoby wskazać, że zakres usług określony został w karcie, stanowiącej załącznik do decyzji.

W pkt 3 rozstrzygnięcia decyzji znak: OPS 5000-52/2023 z dnia 5 czerwca 2023 r. podano, cyt. „Zgodnie z § 7 pkt 3 Uchwały Nr XVII/158/16 z 29 lutego 2016 r. Rady Miejskiej w Trzebiatowie zwalnia się Panią z odpłatności za usługi od 6 czerwca 2023 do 31 grudnia 2023”. Jednakże, w uzasadnieniu decyzji nie ustosunkowano się do

powyższego zapisu i nie wyjaśniono przyczyn zwolnienia klientki z odpłatności za przyznane usługi opiekuńcze. Pomimo, że w § 7 uchwały Rady Miejskiej, okoliczności zwolnienia z odpłatności są wskazane w konkretny sposób, np. w przedmiotowej sprawie pkt 3 dotyczy okresowego zwolnienia z odpłatności osób obłożnie chorych w wymiarze 1 godziny dziennie, zespół kontrolujący rekomenduje, aby odwoływać się do powyższych zapisów w treści decyzji administracyjnych, co umożliwi klientowi czytelny odbiór podjętego rozstrzygnięcia.

Decyzja zmieniająca wymieniona w pkt 3, rozstrzygała o zmianie wysokości odpłatności za świadczone usługi opiekuńcze. Przyczyną zmiany decyzji była zmiana sytuacji dochodowej strony. W uzasadnieniu decyzji wskazano, cyt. „Z uwagi na fakt, że zmiana dochodu przekroczyła 10% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej należało przeliczyć odpłatność za świadczone usługi opiekuńcze”. Jednakże, zarówno w podstawie prawnej, jak i w treści uzasadnienia decyzji zabrakło odniesienia do przepisu art. 106 ust. 3b ustawy o pomocy społecznej, stanowiącego, że zmiana dochodu osoby samotnie gospodarującej lub rodziny w okresie ponoszenia odpłatności za świadczenie niepieniężne nie wpływa na wysokość tej odpłatności, jeżeli kwota zmiany nie przekroczyła 10% odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Przywołanie ww. przepisu w decyzji zmieniającej jest istotne, ponieważ precyzuje podstawę prawną, na jakiej dokonuje się zmiany, lub informuje o braku takiej zmiany z powodu nieprzekroczenia progu 10%. Prawidłowe uzasadnienie decyzji jest kluczowe dla jej zgodności z prawem i przejrzystości dla klienta. Wobec powyższego, pouczonego Kierownika Ośrodka o konieczności wzmożenia nadzoru nad rzetelnym i wnikliwym przygotowywaniem przez pracowników treści zawartych w decyzjach administracyjnych.

Dokumentacja poddana kontroli zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie usług opiekuńczych poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zostały wydane w terminie do miesiąca od daty

wpływu do Ośrodka wniosków i zawierały wszystkie elementy określone art. 107 § 1 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). Decyzje wskazywały wysokości opłaty ponoszonej przez klientów wyrażonej w %, określonych w uchwale regulującej sposób realizowania usług, w kontrolowanym okresie oraz określały kwotę odpłatności jaką będzie ponosić klient za 1 godzinę świadczonych usług. Decyzje wskazywały ilość godzin w tygodniu oraz okres, na jaki przyznano usługi opiekuńcze. W decyzjach nie określono jednak zakresu usług opiekuńczych, odsyłając w tym względzie do ustaleń poczynionych w trakcie wywiadu środowiskowego. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę postępowania.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 186-213)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy o pomocy społecznej do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ustalono, że w kontrolowanym okresie w Gminie Trzebiatów, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane były w 2023 r. na rzecz 12 osób, a w 2024 r. (do dnia kontroli) na rzecz 8 osób. Usługi świadczone w ramach podpisanej umowy z podmiotami gospodarczymi oraz w oparciu o umowę zlecenie.

Zgodnie z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby świadczące specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi muszą

posiadać co najmniej trzymiesięczne doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, zdobyte w jednej z następujących jednostek:

- 1) szpitalu psychiatrycznym;
- 2) jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym;
- 4) ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym;
- 5) warsztacie terapii zajęciowej;
- 6) innej jednostce niż wymienione w pkt 1–5, świadczącej specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe określone w ust. 1, posiadają co najmniej roczny staż pracy w jednostkach, o których mowa w ust. 2 i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje (§ 3 ust. 3 rozporządzenia).

Ponadto, zgodnie z § 3 ust. 4 cytowanego rozporządzenia – osoby świadczące usługi, o których mowa w § 2 pkt 1 lit. a, muszą posiadać przeszkolenie i doświadczenie w zakresie:

- 1) umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań;
- 2) kształtowania nawyków celowej aktywności;
- 3) prowadzenia treningu zachowań społecznych.

W toku kontroli stwierdzono, że osoby świadczące specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, posiadały wymagane przepisami prawa kwalifikacje.

W kontrolowanym okresie koszt jednej godziny specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi regulowało:

- zarządzenie Nr 16/2022 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie ustalenia kosztu jednej godziny specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 r.;

- zarządzenie Nr 20/2023 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie ustalenia kosztu jednej godziny specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2024 r.

Zgodnie z ww. dokumentami koszt jednej godziny usługi wynosił w 2023 r. 71,56 zł, a w 2024 r. 77,32 zł.

(akta kontroli str. 168-169, 178-183)

Sprawdzono dokumentację osób otrzymujących pomoc w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznaną na podstawie następujących decyzji:

1. OPS 5003-18/2023 z dnia 29 czerwca 2023 r.,
2. OPS 5003-7/2023 z dnia 10 stycznia 2023 r.,
3. OPS 5003-27/2023 z dnia 28 sierpnia 2023 r.

(akta kontroli str. 214)

We wszystkich badanych decyzjach jako organ wydający decyzję nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza.

Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 19-20 protokołu.

W podstawie prawnej każdej z ww. decyzji przywołano art. 50 bez wskazania ust. 1 lub ust. 2 ustawy o pomocy społecznej. Natomiast, podstawą prawną do przyznania pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest art. 50 ust. 1 lub ust. 2 ustawy. Pracownik socjalny prowadzący postępowanie administracyjne ustala czy osoba kwalifikuje się do pomocy w ww. formie oraz jej sytuację rodzinną. Pominięcie w podstawie prawnej decyzji ust. 1 lub ust. 2 art. 50 u.p.s. świadczy o braku rzetelności w sporządzaniu dokumentacji.

Stanowisko w tym zakresie zostało w szerszym stopniu przedstawione w protokole na str. 38-39.

W każdej z kontrolowanych decyzji, przyznaną formę pomocy określono cyt.

„specjalistycznymi usługami opiekuńczymi”, bez doprecyzowania, że pomoc dotyczy specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 11 u.p.s. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych,

w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Natomiast organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 cytowanej ustawy, jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, realizowanym przez gminę. Ustawa o pomocy społecznej rozróżnia więc specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi od specjalistycznych usług opiekuńczych, których w kontrolowanym okresie OPS w Trzebiatowie nie świadczył. Wobec powyższego, w toku kontroli pouczone Kierownika Ośrodka o konieczności stosowania precyzyjnego nazewnictwa świadczeń z pomocy społecznej.

W rozstrzygnięciu wszystkich decyzji nieprecyzyjnie określono wymiar przyznanych usług, wskazując wyłącznie ilość godzin w miesiącu. Jak już wspomniano we wcześniejszej treści protokołu, rozstrzygnięcie decyzji kształtuje prawa i obowiązki strony, w związku z czym musi być jednoznaczne i precyzyjne. Ponadto, powinno być tak sformułowane, aby wynikało z niego w sposób nie budzący wątpliwości, jakie uprawnienia zostały przyznane lub jakie obowiązki zostały na stronę nałożone.

W kontrolowanych sprawach rozstrzygnięcie wskazywało w bardzo ogólny sposób wymiar przyznanych usług. Podkreślić natomiast należy, że precyzyjne wyznaczenie rozmiaru przyznanej pomocy pozwoli jasno określić zobowiązania i oczekiwania zarówno dla osoby korzystającej z tej formy wsparcia, jak i dla podmiotu świadczącego usługi. Sformułowanie wymiaru usług bez podania chociażby, czy usługi będą świadczone w dni robocze, czy również w soboty, niedziele i święta, może stanowić przedmiot sporu ze strony niedoinformowanego klienta.

Ponadto, decyzją wymienioną w pkt 2, pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi została przyznana cyt. „od stycznia do 30 czerwca 2023 r.”. Wniosek o przyznanie pomocy wpłynął do Ośrodka w dniu 2 stycznia 2023 r. natomiast decyzja datowana jest na dzień 10 stycznia 2023 r. Kierując się sformułowaniem użytym w decyzji, nie sposób jednak określić od którego

dnia realizowane były usługi. Powyższe, świadczy o braku rzetelności podczas sporządzania dokumentacji i należytego nadzoru Kierownika Ośrodka.

Kontrola wykazała również, że zawarty w sentencji badanych decyzji, zapis dotyczący świadczenia usług w miejscu zamieszkania, nie znalazł odzwierciedlenia w kartach pracy – rejestrze świadczonych usług specjalistycznych, z których wynikało, że usługi były świadczone w gabinetach terapeutycznych, ośrodkach diagnozy i terapii, jak również w stajni (w przypadku zajęć hipoterapii). Kierownik Ośrodka złożyła pisemne wyjaśnienie, cyt. „(...) Miejsce zamieszkania zdefiniowane jest zgodnie z definicją zawartą w art. 25 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny – miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Wskazanie miejsca świadczenia usługi (dom lub gabinet) ujmowane jest w harmonogramach przedkładanych przez wykonawców po akceptacji rodzica przed rozpoczęciem świadczenia usług w każdym miesiącu kalendarzowym”.
(akta kontroli str. 260).

Wyjaśnienie zostało przyjęte przez zespół kontrolujący. Niemniej jednak, zasugerowano Kierownikowi Ośrodka, że w ramach dobrych praktyk zasadnym byłoby wskazywanie w treści decyzji choćby realizatora usług, tak aby adresat decyzji nie miał wątpliwości co do przyznanych uprawnień.

Dokumentacja poddana kontroli zawierała wniosek z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi. Dochód klientów ustalony był w sposób prawidłowy. W rozstrzygnięciu decyzji w prawidłowy sposób wskazano wysokość opłaty ponoszonej przez klienta, wyrażonej w % i kwotę odpłatności, jaką ponosić będzie klient za 1 godzinę świadczonych usług. Decyzja zawierała wszystkie elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę. Decyzje wskazywały zakres usług oraz okres, na jaki zostały przyznane. Jednakże, w decyzjach nie określono precyzyjnie wymiaru przyznanej pomocy, ograniczając się do

wskazania ogólnej liczby godzin usług w miesiącu. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenia odbioru decyzji przez strony postępowań.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

(akta kontroli str. 215-261)

Kierowanie do domu pomocy społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Sprawdzono wybraną, zgodnie z założoną metodą, dokumentację osób ponoszących odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej, na podstawie następujących decyzji:

1. OPS.51.8.2024.AŚ z dnia 8 lutego 2024 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
2. OPS 4001-32/2023 z dnia 13 kwietnia 2023 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
3. OPS.51.39.DPS.2024.AŚ z dnia 22 kwietnia 2024 r. (decyzja zmieniająca odpłatność).
4. OPS 4001-53/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r. (decyzja zmieniająca odpłatność),
5. OPS.51.38.DPS.2024.AŚ z dnia 17 kwietnia 2024 r. (decyzja zmieniająca odpłatność).

(akta kontroli str. 262-264)

We wszystkich badanych decyzjach jako organ wydający decyzję nieprawidłowo wskazano Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza. Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 19-20 protokołu.

W aktach kontrolowanych spraw nie odnotowano decyzji dotyczących zmiany odpłatności ponoszonej przez Gminę za pobyt klientów w domu pomocy społecznej, w związku ze zmianą średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca DPS. Zamiast tego, w dokumentacji znajdowały się notatki służbowe, z których treści wynikało, że uległa zmianie wysokość odpłatności ponoszonej przez Gminę.

Zgodnie z art. 60 ust. 2 pkt 2 u.p.s. średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej o zasięgu powiatowym ustala starosta i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym, nie później niż do dnia 31 marca każdego roku. Ogłoszenie średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej stanowi zmianę przepisów prawa, która wpływa na zmianę decyzji ustalającej wysokość odpłatności za pobyt DPS. W wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2020 r. (sygnatura akt I SA/Wa 1339/19) stwierdzono, że w razie zmiany przepisów prawa w zakresie średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej (art. 60 ust. 2 pkt 2 ustawy), organ ma obowiązek wydania nowej decyzji ustalającej wysokość opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej z mocą od początku miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym opublikowano zarządzenie właściwego organu o ustaleniu nowej wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca domu pomocy społecznej.

Podkreślić należy, że obowiązek wnoszenia opłat za pobyt w domu pomocy społecznej, przez podmioty wskazane w art. 61 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, każdorazowo kreuje decyzja administracyjna o ustaleniu opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, przewidziana w art. 59 ust. 1 ustawy. Wobec czego, w przypadku zmiany średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca, organ pomocy społecznej obowiązany jest wydać stosowną decyzję administracyjną w tym zakresie.

Poddana kontroli dokumentacja zawierała wniosek o umieszczenie w domu pomocy społecznej z datą wpływu do Ośrodka, a także dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Przyznanie świadczeń w formie odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej poprzedzone było przeprowadzonymi, w ustawowym terminie, rodzinnymi wywiadami środowiskowymi, opisującymi sytuację osób. Dochód klientów był prawidłowo ustalany. Pomoc przyznawana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzje administracyjne zawierały elementy określone w art. 107 § 1 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego) i wskazywały okres obowiązywania świadczeń. W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do kontrolowanej dokumentacji.

(akta kontroli str. 265-280)

Pomoc w formie schronienia

Zgodnie z art. 48 osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Przepis art. 97 ust. 5 cytowanej ustawy stanowi, że rada powiatu lub rada gminy w drodze uchwały ustala, w zakresie zadań własnych, szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych. Jednocześnie, zgodnie z art. 51 ustawy o pomocy społecznej schronisko dla osób bezdomnych jest ośrodkiem wsparcia.

W okresie objętym kontrolą wydano jedną decyzję administracyjną przyznającą pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych. W związku z powyższym sprawdzono sprawę, zakończoną decyzją:

1. OPS.51.84.S.2024.AŚ z dnia 7 sierpnia 2024 r.

(akta kontroli str. 281)

Decyzja administracyjna zawierała nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego decyzję, tj. Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, a w podstawie prawnej nie zawarto zapisu, że osoba wydająca decyzję działa z upoważnienia Burmistrza.

Stanowisko w tym zakresie zostało przedstawione na str. 19-20 protokołu.

Zarówno w podstawie prawnej, jak i w uzasadnieniu decyzji nie przywołano uchwały Rady Miejskiej w Trzebiatowie w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za świadczenie w formie udzielenia schronienia przez przyznanie tymczasowego miejsca w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku z usługami opiekuńczymi. Zamiast tego, przywołano przepis art. 97 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, cyt. „Opłatę za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych ustala podmiot kierujący w uzgodnieniu z osobą kierowaną, uwzględniając przyznany zakres usług. Osoby nie ponoszą opłat, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego”. Nie przywołano natomiast art. 97 ust. 1a ustawy, który szczegółowo odnosi się do odpłatności za schronienie, cyt. „W przypadku osoby bezdomnej skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych albo schroniska dla osób bezdomnych

z usługami opiekuńczymi nie ma zastosowania ust. 1 zdanie drugie. Jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego, opłata nie może być wyższa niż 30% dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie osoby skierowanej do schroniska dla osób bezdomnych, a w przypadku schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi nie może być wyższa niż 50% tego dochodu”. Mając na uwadze cytowane przepisy, osoba bezdomna z uwagi na brak dochodu nie ponosiła odpłatności za schronienie, a nie z mocy ustawy, jak zostało to wskazane w decyzji.

Zgodnie z art. 48a ust. 2 ustawy o pomocy społecznej schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Podczas czynności kontrolnych ustalono, że przed wydaniem decyzji przyznającej pomoc w formie tymczasowego schronienia, podpisano kontrakt socjalny z osobą przebywającą w schronisku dla osób bezdomnych.

Przyznanie pomocy w formie schronienia, poprzedzone było przeprowadzonym w ustawowym terminie, rodzinnym wywiadem środowiskowym. W aktach sprawy znajdowały się dokumenty stanowiące podstawę przyznania świadczenia. Dochód był prawidłowo ustalony, a pomoc przyznana była w ciągu miesiąca od złożenia wniosku. Decyzja administracyjna została wydana w terminie do miesiąca dni od daty wpływu do Ośrodka wniosku wraz z wymaganą dokumentacją i wskazywała okres obowiązywania pomocy, zawierała elementy określone w art. 107 k.p.a. (decyzje zawierały nieprawidłowe oznaczenie organu wydającego). W kontrolowanej dokumentacji odnotowano potwierdzenie odbioru decyzji przez stronę.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.

(akta kontroli str. 282-283)

Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy m.in. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki, określonego w art. 53a ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z przepisami ustawy, wynagrodzenie za

sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd i nie wymaga to przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

W kontrolowanym okresie Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie wypłacał przedmiotowe świadczenie w 37 sprawach. Kontroli poddano 5 spraw. Analiza dokumentów wykazała, że w aktach każdorazowo znajdował się wniosek opiekuna o wypłatę wynagrodzenia oraz postanowienie sądu o przyznaniu wynagrodzenia za opiekę. Świadczenie wypłacane było w kwocie określonej w postanowieniu. Zgodnie z dyspozycją opiekuna prawnego, wypłata odbywała się na wskazane konto bankowe.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

Sprawienie pogrzebu

Zgodnie z art. 44 ustawy o pomocy społecznej sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

Gmina Trzebiatów posiadała uchwałę Nr III/30/24 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie ustalenia sposobu sprawienia pogrzebu przez Gminę Trzebiatów.

W kontrolowanym okresie Ośrodek zorganizował jeden pochówek. W aktach znajdował się akt zgonu, faktura za wykonaną usługę oraz adnotacja pracownika socjalnego, wskazująca, że osoba zmarła korzystała z pomocy społecznej w formie zasiłku stałego oraz usług opiekuńczych i nie posiadała rodziny, w związku z czym zasadnym było zorganizowanie pogrzebu.

Nie wniesiono uwag do badanego obszaru.

V. Sposób organizowania pomocy (świadczenia niepieniężne)

Zgodnie z art. 6 pkt 12 ustawy praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Kierownik Ośrodka poinformowała, że w okresie kontrolnym, pracownicy socjalni w ramach świadczonej pracy socjalnej, podejmowali wszelkiego rodzaju rozmowy merytoryczne, ukierunkowane na wsparcie motywujące, zmierzające do korzystnej zmiany sytuacji bytowej klientów. Ponadto, w 2024 r. w świetlicach wiejskich organizowano spotkania informacyjno-wspierające dla społeczności lokalnej.

W trakcie kontroli sprawdzono 5 spraw, w których prowadzona była praca socjalna. Praca socjalna była dokumentowana w poszczególnych teczkach osób lub rodzin, w ciągu chronologicznym. Czynności pracowników socjalnych oraz prowadzony monitoring ujęte były w notatkach służbowych. Mniej obszerne działania odnotowywano w formie tabeli z monitoringu, zawierającej datę i opis zdarzenia wraz z wnioskami i sugestiami pracownika socjalnego. Działania podejmowane przez pracowników socjalnych miały charakter interdyscyplinarny i dostosowane były do problemów i potrzeb danej osoby lub rodziny. Proponowano różne formy wsparcia i pomocy ze strony Ośrodka, informowano o dostępnych możliwościach uzyskania pomocy również ze strony innych instytucji. Monitorowano bieżącą sytuację rodziny i podejmowano współpracę z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi, m.in. ze szkołą, sądem, policją, strażą miejską, pedagogiem szkolnym i kuratorem zawodowym. Nawiązywano kontakt z dalszą rodziną i poszukiwano optymalnych rozwiązań trudnej sytuacji poszczególnych środowisk objętych pracą socjalną. Oferowano wsparcie w postaci asystenta rodziny oraz informowano o możliwości ubiegania się o przyznanie świadczeń pieniężnych. Motywowano do podejmowania kroków celem wyjścia z nałogu, podjęcia zatrudnienia, jak również prawidłowego wykonywania władzy rodzicielskiej. W sytuacji tego wymagającej, wszczynano procedurę Niebieskiej Karty. Wszelkie działania były odnotowywane i opisywane w sposób szczegółowy, odzwierciedlający faktyczną sytuację klientów.

Nie wniesiono uwag do badanych spraw.

W okresie podlegającym kontroli Ośrodek nie podejmował współpracy z zakładami karnymi i nie świadczył pracy socjalnej na rzecz osób, którym pozostało nie więcej niż 3 miesiące do planowanego opuszczenia zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebiatowie współpracował z następującymi organizacjami pozarządowymi:

1. Krajowym Stowarzyszeniem Aramis z Trzebiatowa – w zakresie organizacji aktywności społecznej mieszkańców Gminy, w szczególności osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, jak również organizacji zajęć w dziedzinie kultury, sztuki, edukacji i kultury fizycznej w ramach profilaktyki i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
2. Stowarzyszeniem Uniwersytet Trzeciego Wieku z Trzebiatowa – z zakresie organizowania aktywności osób starszych z terenu Gminy;
3. Trzebiatowskim Towarzystwem Kultury – w zakresie organizacji zajęć w dziedzinie kultury, sztuki, edukacji i kultury fizycznej dla mieszkańców Gminy w ramach profilaktyki i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
4. Towarzystwem Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorskim Oddziałem Regionalnym w Szczecinie – w zakresie prowadzenia opiekuńczych placówek wsparcia dziennego;
5. Trzebiatowskim Stowarzyszeniem Zdrowego Trybu Życia – Klubem Abstynenta „Kotwica” – w zakresie działań dotyczących niesienia pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom, w tym m.in. edukacji społeczeństwa na temat uzależnień.

Gmina uczestniczyła również w Programie Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027. W roku 2023 wydano 148 skierowań, a w roku 2024 (do dnia kontroli) 147 skierowań. Organizacją współuczestniczącą z Ośrodkiem w realizacji Programu Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej.

(akta kontroli str. 284-289)

Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby lub rodziny znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej pracownik socjalny zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej lub w powiatowym centrum pomocy rodzinie może zawrzeć kontrakt socjalny z tą osobą lub rodziną, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Kontrola wykazała, że pracownicy socjalni OPS w Trzebiatowie w 2023 r. zawarli 6 kontraktów socjalnych część A, a w 2024 r. do dnia zakończenia kontroli - 4 kontrakty socjalne część A i 1 kontrakt socjalny część B.

Sprawdzono wybraną, na podstawie przyjętej metody doboru próby, dokumentację 3 osób, z którymi w okresie objętym kontrolą podpisano kontrakt socjalny. Kontrakty zawarte zostały odpowiednio – w celu: poprawy sytuacji materialnej (kontrakt nr 1), wyjścia z nałogu i zachowanie abstynencji (kontrakt nr 2) oraz poprawy stanu zdrowia i nabycia uprawnień do świadczenia z pomocy społecznej lub podjęcia pracy w zakładzie pracy chronionej (kontrakt nr 3). Jeden z badanych kontraktów został zrealizowany, natomiast ocena dwóch pozostałych kontraktów wykazała, że osoby będące stroną kontraktów, nie osiągnęły założonych celów. W aktach spraw znajdowały się notatki pracownika socjalnego, obrazujące poszczególne etapy realizacji kontraktu oraz weryfikujące sytuację osoby lub rodziny. W każdym przypadku pracownik socjalny monitorował sytuację osoby, z którą został zawarty kontrakt socjalny oraz dokonał terminowej oceny realizacji ustalonych działań.

Jednakże, w kontrolowanych kontraktach w nieprawidłowy sposób sformułowano cele szczegółowe i działania. W jednym przypadku, cel szczegółowy określono jako działanie do osiągnięcia celu, w innym natomiast – nie do wszystkich celów szczegółowych podano działania do ich osiągnięcia.

Zaznaczyć należy, że w pracy z wykorzystaniem kontraktu wyróżnia się cel główny, cele szczegółowe oraz działania i przewidywane efekty tych działań. Cel główny powinien być sformułowany w sposób zrozumiały i niebudzący wątpliwości. Powinien być osiągalny i możliwy do weryfikacji w trakcie pracy oraz do zmierzenia uzyskanych efektów. Określając cele szczegółowe należy uwzględnić priorytety oraz wziąć pod uwagę wpływ jaki wywierają przyczyny trudnej sytuacji rodzinnej na zaburzenia w jej funkcjonowaniu. Natomiast, przy ustaleniu planowanych działań, trzeba mieć na uwadze ich kolejność, rozpoczynając od usunięcia źródeł problemu do rozwiązania sytuacji problemowej. Sporządzając kontrakt socjalny warto również stosować element motywacji poprzez sukces, polegający na tym, że jeden z pierwszych celów szczegółowych kontraktu powinien być możliwie łatwy do zrealizowania, co

spowoduje, że nawet niewielkie osiągnięcie będzie motywacją klienta do podejmowania trudniejszych wyzwań¹.

Kontrakt socjalny jako jeden z instrumentów pracy socjalnej powinien wskazywać osobie lub rodzinie kierunki działań umożliwiających wyjście z trudnej sytuacji. Jednak, osiągnięcie celów określonych w kontrakcie będzie możliwe wtedy, gdy ich realizacji zostaną przypisane odpowiednie działania. Nierzadko zdarza się, że pojęcie celu jest mylone z zadaniem, jak to miało miejsce w przypadku badanych kontraktów socjalnych. Niemniej jednak, cel jest tym, do czego się dąży, zatem by go osiągnąć zazwyczaj niezbędne jest podjęcie szeregu czynności.

W trakcie kontroli udzielono instruktażu Kierownikowi OPS w zakresie sporządzania kontraktów socjalnych.

Nie wniesiono innych uwag do badanego obszaru.
(akta kontroli str. 284, 290-315)

Za stwierdzone w niniejszym protokole uchybienia odpowiedzialny był Kierownik kontrolowanej jednostki.

Na podstawie ustaleń kontroli działalność Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie należy ocenić pozytywnie z uchybieniami. Wykazane uchybienia wynikały z omyłek oraz braku rzetelności i staranności osób prowadzących sprawę, a także z niewystarczającego nadzoru ze strony Kierownika Ośrodka.

Ostatnia kontrola kompleksowa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trzebiatowie, przeprowadzona przez zespół inspektorów Wydziału Spraw Społecznych Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, odbyła się w dniach 17-18 grudnia 2018 r. Działalność kontrolowanej jednostki oceniono pozytywnie z uchybieniami. W wystąpieniu pokontrolnym z dnia 21 sierpnia 2019 r. zalecono zatrudnić odpowiednią liczbę pracowników socjalnych, zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej.

¹ por. I. Klimowicz, ABC kontraktu socjalnego, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, Szczecin 2010.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że zalecenie zostało zrealizowane.

Na tym kontrolę zakończono.

Przeprowadzenie kontroli zostało odnotowane w książce kontroli pod nr 19.

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy, co nie stanowi przeszkody do sporządzenia zaleceń pokontrolnych. Kierownikowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie wobec zastrzeżeń.

Protokół sporządzono dnia 17 lipca 2025 r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których egzemplarz nr 1 pozostaje w jednostce kontrolowanej.

Miejsce i data podpisania protokołu:

Trzebiatów, 16.09.2025 r.

Kierownik jednostki kontrolowanej:

Iwona Frączek

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Trzebiatowie

Kontrolujący:

1. Monika Wilczyńska

WZPS-3.431.1.25.2024

Egzemplarz nr 1

inspektor wojewódzki

w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

2. Katarzyna Królikowska

inspektor wojewódzki

w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej